

EU's Vandrammedirektiv

Større udbytte af overvågningen i Litauen

Eksperter fra DMU, Århus og Vejle Amt har været i Litauen for at undersøge hvordan det litauiske program for overvågning af vandmiljøet kan optimeres.

Litauen har masser af floder og søer – til sammen dækker de 4 % af landets areal. Presset på det litauiske vandmiljø kommer grundlæggende fra de samme kilder som i Danmark, men Litauen har også tyndtbefolkede områder hvor vandløb og søer stadig er i en oprindelig tilstand. Dem kan man bruge som reference for de mere påvirkede vandløb og søer, ikke bare i Litauen, men fx også i Danmark.

Litauen har længe haft en omfattende overvågning af vandmiljøet. Man har bare ikke brugt det i forvaltningen. Derfor foreslår de danske eksperter et mere målrettet program, som kan leve op til EU's krav, og samtidig kan bruges til at prioritere en rensningsindsats.

Forslaget fra de danske eksperter indebærer bl.a. at de litauiske myndigheder vil få målinger fra flere søer og vandløb, og at man kun tager de prøver der er behov for til at belyse det aktuelle forureningsproblem.

De danske eksperter foreslår øget vægt på målinger i små og mellem-

Foto: DMU/Jens Møller Andersen

Seniorforsker Nikolai Friberg, DMU i et af de litauiske vandløb. Eksperter fra DMU, Vejle og Århus Amt var sammenlagt 61 uger i Litauen for at indsamle oplysninger til brug for deres forslag til en mere effektiv overvågning af vandmiljøet.

store vandløb. Det vil gøre det nemmere for myndighederne at skille virkningerne af de forskellige typer af forurening end når man kun måler i de store floder, hvor mange typer af forurening ofte er blandet sammen.

Danskerne foreslår også at man begrænser målingerne af miljøfremmede stoffer til få målestationer, primært de steder hvor det er sandsynligt at finde noget. Samtidig anbefaler de danske eksperter en bedre koordinering af overvågningen i de forskellige vandområder og en mere sammenhængende vurdering af resultaterne.

Projektchef Jens Møller Andersen, DMU, forventer at prisen for det

reviderede overvågningsprogram bliver nogenlunde som hidtil. Også antallet af målinger bliver uændret, dog fordelt på flere stationer og med større vægt på de biologiske forhold og på kvantificering af forureningskilder.

Projektet er et såkaldt »twinning projekt« betalt af EU's Phare-program, og det afsluttes i løbet af sommeren. Herefter forventer Jens Møller Andersen at Litauen skal bruge et par år til at omlægge deres overvågningsprogram.

/JCP

📍 Projektchef Jens Møller Andersen, jea@dmu.dk

Læs mere om EU's Vandrammedirektiv på side 5.

Læs inde i nyhedsbrevet om:

Danmarks Forskningsråds rapport om sektorforskningen: Masser af konkurrence allerede	2
Bedre grundlag for olieberedskab ved Vestgrønland	2-3
TEMA om EU: DMU og EU	3
Miljøagenturet: DMU-initiativ for at undgå dobbeltarbejde	4
EU's Vandrammedirektiv: Mere miljø for pengene	5
Vandfugle: Bedre grundlag for at løse konflikter	6
Partnership for European Environmental Research	7
EU Notitser	6-7
Notitser	8

TEMA om EU

I dette nummer af DMUNyt sætter vi fokus på DMU's EU-aktiviteter i anledning af at Danmark den 1. juli overtager formandskabet for EU's ministerråd.

DMU har et vidt forgrenet samarbejde via EU. Vi deltager i en lang række forskningsprojekter som er støttet gennem EU. Vi varetager en række danske forpligtelser inden for overvågning, ligesom vi er aktive i relation til Det europæiske Miljøagentur. Endelig leverer vi rådgivning i forbindelse med udarbejdelsen af direktiver og andre fælles EU-regler.

Masser af konkurrence allerede

Af direktør Henrik Sandbech

Danmarks Forskningsråd anbefaler at DMU opretholdes som sektorforskningsinstitution, men ønsker generelt at basismidler udbydes i fri konkurrence. Her overser rådet for DMU's vedkommende tilsyneladende at en meget stor del af vores forskningsprojekter allerede i dag er et resultat af fri konkurrence.

I forbindelse med regeringsdannelsen og Finanslovsforslaget for 2002 bad Regeringen Danmarks Forskningsråd om at gennemgå sektorforskningen. Som man kunne læse i kommissoriet var formålet bl.a. at overføre midler til den frie forskning.

Nu foreligger redegørelsen. Jeg har med tilfredshed noteret mig at Danmarks Forskningsråd anbefaler at DMU oprettholdes som selvstændig forskningsinstitution i Miljøministeriet.

Der er en tydelig opfordring fra rådet til at DMU (og de øvrige sektorforskningsinstitutioner) bidrager yderligere til undervisningen på universiteterne. DMU hører i forvejen til de institutioner der bidrager mest, og vi er indstillet på at etablere yderligere aftaler med universiteterne. Vi ser samtidig frem til at der etableres klare retningslinjer for sektorforskningens deltagelse i undervisningen.

Rådet anbefaler også at undersøge mulighederne for at konvertere basismidler (= Finanslovsmidler) til udlicitering af opgaver og udbud af åbne forskningsprogrammer. Her er DMU's muligheder stærkt begrænsede. Hovedparten af vores basisbevilling er bundet til pligt opgaver, og med varslede nedskæringer i Finanslovsbevillingerne de kommende tre år vil omfanget af pligt opgaver blive større end basisbevillingen.

Henrik Sandbech

Foto: DMU/Charlotte Hvid Nielsen

På nogle områder udliciterer vi allerede i dag driftsprægede opgaver, og langt den overvejende del af DMU's forskning er betalt af eksterne midler udbudt i fri konkurrence. Det sker eksempelvis via EU's forskningsprogrammer som vi har sat fokus på i dette nummer af DMU-Nyt.

i Direktør Henrik Sandbech, hs@dmu.dk

Rapporten er sendt til høring hos en række institutioner og organisationer med frist for kommentering 1. juli.

Olieeftersforskning og miljø

Bedre grundlag for olieberedskab ved

Af Kirsten Rydahl

Olieselskaber og miljømyndigheder bruger DMU's nye miljøatlas over Vestgrønland som grundlag for et velfungerende beredskab ved olieeftersforskning. Atlasset har vist sig at være yderst velegnet til formålet. Derfor bliver det nu udvidet.

DMU lagde miljøatlasset på internettet sidste efterår. Hensigten med miljøatlasset er at få et samlet overblik over de ressourcer der er følsomme over for oliespild. Denne viden gør det muligt for olieselskaber og myndigheder på forhånd at vurdere hvor de skal lægge indsatsen.

Atlasset indeholder detaljerede oplysninger om dyreliv, kysttyper, klima, oceanografi, jagt, fiskeri og arkæologi på en 18.000 km lang strækning. Oplysningerne stammer både fra videnskabelige undersøgelser samt fra interviews med lokale fiskere og fangere. Herefter har forskere og EDB-eksperter samlet oplysningerne på digitale kort. De store fysiske, klimatiske og biologiske forskelle langs kysten har stor betydning for den effekt en eventuel olieforurening vil have for naturen og det grønlandske samfund. Derfor har forskerne også vurderet de enkelte områders følsomhed over for oliespild.

Foreløbig dækker atlasset kyststrækningen fra 62° til 68° N, men DMU skal nu til at udbygge atlasset til hele områ-

det fra 60° til 72° N. I juni måned indsamler Sara Olsvig, der er uddannet fra Grønlands Universitet i Nuuk (Ilisimatusarfik), lokal viden i de nye områder. Oplysningerne skal bruges sammen med eksisterende videnskabelige data til at beskrive og vurdere de nye områder. Miljøatlasset skal videreudvikles ved at inddrage brugerne mere i arbejdet og ved at sikre et tæt samspil med andre lignende databaser.

DMU samarbejder bl.a. med følgende institutioner i projektet: Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse, Grønlands Naturinstitut, Københavns Universitet, Grønlands Nationalmuseum og Arkiv og Danmarks Meteorologiske Institut. Projektet betales af Dancea og Grønlands Hjemmestyre.

i Seniorforsker Anders Mosbech, amo@dmu.dk

DMUNyt, 6. årgang nr. 2

Udgives af: Danmarks Miljøundersøgelser
Frederiksborgvej 399, Postboks 358,
4000 Roskilde
Tlf. 4630 1200, fax 4630 1114
e-mail: dmu@dmu.dk

Internet-udgave: www.dmu.dk

Ansvarshavende: Henrik Sandbech

Redaktion: Jens C. Pedersen

Grafisk tilrettelæggelse: Grafisk
Værksted/DMU, Roskilde

Tryk: Scanprint as, ISO 14001
miljøcertificeret, EMAS miljø-
registreret DK-S-0015,
ISO 9002 kvalitetsgodkendt.

Papir: Cyklus Print, 100% genbrug,
Svanemærket, klorfrit.

Oplag: 9.500 • **ISSN:** 1397-6850

Citat gerne med kildeangivelse.

DMUNyt er gratis og udkommer kvartalsvis.

DMU har afdelinger i Roskilde, Silkeborg
og på Kålo.

DMU og EU

Af Mogens Bahn

DMU har et vidt forgrenet samarbejde med EU og de enkelte EU-lande. Samarbejdet omfatter forsknings-, overvågnings- og rådgivningsopgaver.

DMU har etableret kontakter til en lang række forskningsinstitutioner i Europa blandt andet gennem EU-finansierede forskningsprojekter. I 2002 forventer vi således en samlet indtægt på godt 20 mio. kroner fordelt på omkring 40 projekter.

Kontakten rækker ofte ud over det oprindelige forskningsprojekt, og den er med til at give både DMU og de enkelte forskere et værdifuldt netværk på miljø- og naturområdet. På de følgende sider giver vi en række eksempler på dette frugtbare samarbejde.

DMU er Nationalt Knudepunkt for de faglige aktiviteter der udspiller sig under Det europæiske Miljøagentur. Gennem et nationalt netværk leveres informationer om miljø- og naturforhold i Danmark til agenturet, ligesom netværket kan kommentere agenturets produkter før de udgives. Som Nationalt Knudepunkt har DMU endvidere kontakt til »søsterorganisationerne« i de øvrige agenturlande – foruden EU-landene er det de fleste ansøgerlande. På side 4 fortæller vi om et konkret eksempel på samarbejdet med agenturet.

DMU varetager en række nationale EU-forpligtelser som ansvarlig for overvågning af natur og miljø i Danmark. Det drejer sig om at indberette data, indgå aftaler om formater og frekvenser for indberetningen samt at deltage i forhandlinger som kan føre til nye na-

tionale forpligtelser på overvågningsområdet.

Endelig leverer DMU faglig rådgivning direkte til EU-Kommissionen og især som underleverandør til Miljøministeriets styrelser ved forberedelse og forhandlinger om direktiver, forordninger og lignende EU-retsakter der har betydning for natur og miljø. EU's Vandrammedirektiv er et godt eksempel på dette arbejde. Læs mere om direktivet på side 5.

i Forskningssekretær Mogens Bahn, mb@dmu.dk

Mogens Bahn er medlem af forvaltningskomitteen for EU's Miljøforskningsprogram.

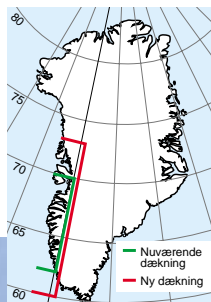

Foto: DMU/Charlotte Hild Nielsen

eu2002.dk

Vestgrønland

Fotos: DMU/Anders Mosbech

DMU udvider nu Miljøatlasset for Vestgrønland så det kommer til at dække i alt 35.000 km kyst. Olieelskaberne og de grønlandske myndigheder bruger atlasset til at få et overblik over hvor der er fisk, fugle- og andet dyreliv der i særlig grad skal beskyttes mod olieforurening.

DMU-initiativ for at undgå dobbeltarbejde

Af Bjarne Norup

Sammen med Det europæiske Miljøagentur har DMU taget initiativ til at oprette en fælles portal for al international rapportering af miljødata. Hermed undgår man at skulle indsende de samme data flere gange til forskellige internationale instanser – og brugerne vil kunne se oplysninger om Europas miljø samlet på ét sted.

Det lyder lidt som Klods-Hans, men det er den skinbarlige virkelighed. Rundt omkring i de europæiske miljøadministrationer sidder medarbejdere og skal indtaste de samme data til ECE, EU, OECD, HELCOM eller andre som samler oplysninger om miljøets tilstand. Det værste er at de typisk har pligt til at aflevere disse data i forskellig form til de forskellige modtagere.

Undgå dobbeltarbejde – brug ReportNet

For at undgå dette dobbeltarbejde har Miljøministeriet bedt DMU sikre at arbejdsgangen med rapportering af data kan ske så enkelt som muligt. Det europæiske Miljøagentur har arbejdet med

dette mål i flere år og har netop sammen med DMU oprettet en portal for al international rapportering af data, kaldet ReportNet, som kan ses via ovs.dmu.dk

På sigt er det målet at data for hvert tema lægges på ReportNet én gang om året, hvorefter alle internationale instanser kan trække på det samme datasæt. Foreløbig har 8 lande tilsluttet sig systemet, herunder Danmark.

Etableringen af det danske datalager på ReportNet er en logisk del af arbejdet med digital forvaltning.

Tungt at ændre rutiner

Det er klart at udvikling af en fælles infrastruktur som ReportNet kræver ændringer i vaner og arbejdsgange både i medlemslandene og hos modtagerne af data. For eksempel vil den kendte direkte aflevering af informationer blive afløst af en national data- og informations-service. Derfra kan levering automatiseres efter de internationale aftalers krav. En sådan ændring kan kun aftales og gennemføres når det er vist at systemet virker.

ReportNet er netop nu ved at have nået et sådant stade. Samtidig er EU-Kommissionens Generaldirektorat for Miljø begyndt at overveje et system til at støtte et direktiv om rapportering af miljødata. Eurostat er ligeledes ved at få øjnene op for kvaliteterne ved ReportNet, og der er en intens dialog mellem Det europæiske Miljøagentur og Kommissionen om en fælles vej mod et samlet europæisk netværk til indsamling af data.

Arkitekturen og softwaren for et europæisk rapporteringsnetværk er næsten på plads – dog mangler den sidste udvikling og finpudsning.

Det vil tage nogle år at nå til europæisk enighed om arkitektur, datakrav og -formater mv., og i mellemtiden bliver ReportNet færdigt og testet igen. Derefter kan landene starte med at rapportere en gang årligt for hvert tema (eller sjældnere afhængigt af temaet) til deres datalagre på ReportNet.

i Biolog Bjarne Norup, bno@dmu.dk

Foto: DMUKatthe Møgelvang

DMU har sammen med Miljøagenturet taget initiativ til en fælles portal for internationale miljødata, ReportNet, der kan ses på adressen cdr.eionet.eu.int

Mere miljø for pengene

Af Jens Møller Andersen

Vandrammedirektivet giver nye rammer og principper for forvaltningen af vandløb, søer, fjorde, hav og grundvand. Rigtigt udnyttet kan det give os mere miljø for pengene.

Vandrammedirektivet blev vedtaget af EU's ministerråd i efteråret 2000 som en »ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger«. Jeg synes der særlig er grund til at fremhæve tre punkter som delvist er nyskabelser for Danmark:

- 1 Miljøvurderinger og planlægning skal ske inden for de enkelte afstrømningsområder i såkaldte vandområdeplaner. Afstrømningsområderne går typisk på tværs af vores amts- og kommunegrænser.
- 2 Der er fastsat en logisk referencetilstand. Det er den miljøkvalitet der ville have været hvis der ikke havde været nogen menneskeskabt påvirkning.
- 3 Alle forureningspåvirkninger (både forurenende udledninger og fysiske påvirkninger) skal medtages i planlægningen.

Scylla eller Charybdis

Det generelle mål for alt vand er at det skal have en god kvalitet. Vandrammedirektivet fastslår at de biologiske forhold kun må afvige lidt fra, hvad der normalt gælder for denne type vandområde under uberørte forhold. Direktivet konkretiserer ikke hvor stor afvigelse fra referencetilstanden der kan accepteres hvis kvaliteten stadig skal kaldes god, men både Miljøministeriet og EU-arbejdsgrupper arbejder på at finde en løsning. DMU bidrager med den faglige baggrund.

Det vil være afgørende at finde en fornuftig balance. Sat på spidsen skal man undgå to grøfter. Den ene er at kravene til god kvalitet bliver så lempele at myndighederne i praksis accepterer en ret stærk forurening. Det ville fx ske hvis man i søer og fjorde accepterede at mængden af alger i vandet må være flere gange større end den ville være i referencetilstanden.

Den anden grøft er at kravene til god kvalitet bliver så stramme at de kun kan opfyldes ved uacceptabelt store indgreb, fx ved at man må opgive at bo eller dyrke jorden i store områder.

Jens Møller Andersen

Foto: DMU

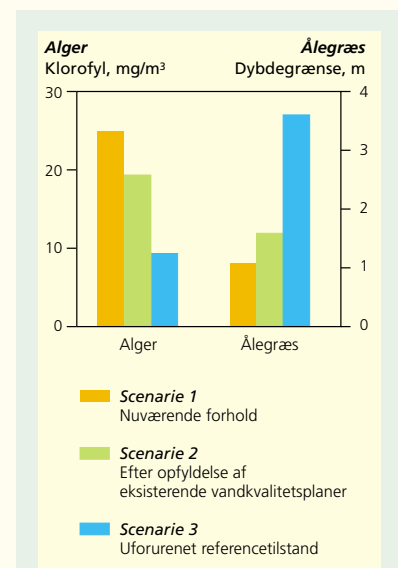
DMU har beregnet en mulig fremtidig vandkvalitet i Randers Fjord. Beregningerne viser at det i mange danske fjorde vil være særdeles vanskeligt at opnå en vandkvalitet som med rimelighed kan kaldes god, uden at indføre restriktioner i fjordens opland som formentlig ikke vil være samfundsmæssigt acceptable (se figuren nederst på siden og notitsen side 6).

En mere målrettet indsats

Vandrammedirektivet gør det muligt at få større miljøeffekt af indsatsen end hidtil for de samme penge, fordi indsatsen kan målrettes efter hvad der er nødvendigt for det enkelte vandområde. Det kan fx betyde at landmænd eller virksomheder der grænser op til en sø vil få strengere krav end deres konkurrenter der ligger ud til havet.

Dette vil stille nye krav til et beslutningsgrundlag der beskriver både miljømæssige og samfundsmæssige konsekvenser af forskellige alternativer. Men basalt set er der mulighed for at Vandrammedirektivet kan give os en ønsket miljøtilstand billigere end i dag.

i Projektchef Jens Møller Andersen, jea@dmu.dk

Vandkvalitet i den midterste del af Randers Fjord (Uggeluse) for tre scenarier (modelberegning). Hvor tæt ønsker vi at komme på den uforurenede tilstand, før vi kan kalde det god kvalitet i Vandrammedirektivets forstand?

Bedre grundlag for at løse konflikter

Foto: DMU/Christian Glahder

DMU er med i et 4-årigt EU-projekt som skal opbygge matematiske modeller der kan beskrive effekterne af menneskelige aktiviteter på de europæiske bestande af gæs og ænder. Det vil give beslutningstagerne et redskab til at løse konflikterne mellem vores og fuglenes ønsker og behov.

Når vi bygger byer og veje eller afvander markerne kan det utilsigtet gå ud over vandfuglene, der også er belastede af overgødskning, og bliver forstyrret af sejlads, jagt mv. Omvendt kan fuglene også skade landbruget, når de ved mangel på naturlig føde kaster sig over landmandens marker.

DMU deltager i et EU-forskningsprojekt der skal udvikle populationsdynamiske modeller som kan bruges til at fortælle beslutningstagerne hvad der vil ske ved forskellige scenarier for fremtidig forvaltning. Projektet »Coast Bird Diversity« har deltagelse af 9 forskningsgrupper fra 5 lande.

DMU bidrager med data og viden om knortegæs og pipeand – to arter der naturligt lever af bundplanter som ålegræs og havgræs samt planter på strandengen. Både bundplanterne og strandengens planter er under pres fra henholdsvis overgødskning (eutrofiering) og manglende græsning, ligesom forstyrrelser fra mennesker kan indskrænke de tilgængelige arealer. Konse-

Preben Clausen

Foto: DMU

Lysbugede knortegæs ved Wexford Slobs, Irland. Projektet »Coast Bird Diversity« skal fortælle hvordan man undgår at store flokke af gæs kaster sig over landmændenes marker når der mangler føde på strandengene.

kvensen er at fuglene i stigende grad skifter til andre fødekilder, og så går det ud over landmandens marker – først og fremmest vintersæden.

DMU's projektansvarlige, Preben Clausen, forklarer at det er nyt at man vil bygge modeller på bestandsniveau. Det vil give et væsentligt bedre grundlag for at forvalte bestandene end de hidtidige modeller på enkelt-lokalitetsniveau.

Når projektet afsluttes i 2004 skal modellerne kunne fortælle beslutningstagerne hvad der sker ved forskellige scenarier: Hvad nu hvis der var græsning på alle strandenge? Hvis der var lige så mange reservater uden jagt i resten af Europa som i Danmark? Hvis den forureningsbetingede nedgang i udbudet af føde (ålegræs og havgræs) vi har set i Ringkøbing og Nissum fjorde ramte hele Østersøen eller Vestfrankrig?

/JCP

Seniorforsker Preben Clausen, pc@dmu.dk

EU Notitser

Sådan finder man en referencetilstand

Vandrammedirektivet kræver at der for hvert enkelt vandområde defineres en såkaldt referencetilstand (den »oprindelige« tilstand). DMU og Århus Amt har netop afsluttet en udredning om metoder til at vurdere referencetilstanden i kystvande.

Udredningen viser at der kun i få tilfælde findes historiske data fra de europæiske kystvande. Derfor må man kombinere de tilgængelige historiske data med modelberegninger for at fastlægge referencetilstanden. I rapporten demonstrerer forfatterne hvordan man kan bruge modeller med forskellig kompleksitet til at løse opgaven.

📧 Kurt Nielsen, kn@dmu.dk

Beslutningsværktøj for forurenede jord

DMU leder et 3 1/2-årigt EU-projekt, LIBERATION, som startede i januar 2002.

I projektet vil forskerne sammenligne kemiske og biologiske mål for forureningernes tilgængelighed med effekter på dyr og planter i vand og jord. De vil også studere de underliggende processer der kan forklare sammenhængerne.

Målet er at udvikle et beslutningsstøttesystem som myndighederne kan bruge til at prioritere indsatsen for at rense den forurenede jord. LIBERATION har 10 samarbejdspartnere fra 7 lande.

📧 John Jensen, jje@dmu.dk

Fælles europæisk fokus på skarven

DMU har netop været vært for en europæisk workshop om skarven. Fiskeribiologer, skarvforskere og repræsentanter for fiskeriorganisationer mødtes i Horsens for at fremlægge og drøfte fordele og ulemper ved forskellige fremgangsmåder til at afværge skader forårsaget af skarver. Har vi metoder til at udelukke skarverne fra at søge føde i bundgarn, karpedamme, mv. Kan vi begrænse bestanden af skarver i Europa til et lavere niveau, og vil det være en løsning?

Skarven giver anledning til konflikter med fiskeopdræt, garnfiskeri, erhvervs- og lystfiskeri i søer, åer og kystnære farvande over det meste af Europa. Konflikterne er taget til, og der er behov for at finde løsninger. Derfor er DMU med i et nyt 2-årigt EU-projekt der har til formål at afdække konflikternes omfang og sammenstille erfaringerne med hvordan konflikter af-værges eller mildnes.

📧 Thomas Bregnballe, tb@dmu.dk

Foto: DMU/Gösta Kjellson

Partnership for European Environmental Research

Af Povl Frich

Povl Frich

Foto: DMU/Charlotte Hvirid Nielsen

Seks af de største miljøforskningsinstitutioner i Europa har taget initiativ til at skabe et nyt strategisk samarbejde, »Partnership for European Environmental Research« (PEER).

Målet er at kombinere stor faglig bredde på miljøområdet med en forskningsbaseret og geografisk dækkende rådgivning om natur- og miljøforhold i Europa. DMU er vært for det næste møde hvor parterne

vil underskrive en fælles rammeaftale for de næste fem års strategiske samarbejde.

PEER initiativet har etableret seks forsknings søjler. Forsknings søjlerne er åbne for fagligt samarbejde med universiteter og andre forskningsinstitutioner i hele Europa. Forsknings søjlerne vil fungere som platform for yderligere integration af eksisterende forskningsnetværk og medvirke til at formalisere og strukturere projektsamarbejdet på tværs af lan-

degrænserne. Søjlerne har hidtil spillet en meget aktiv rolle i udformningen af de såkaldte Expressions of Interest til EU's Sjette Rammeforskningsprogram.

Forskningschef Hans Løkke, DMU, leder søjle tre om Contaminated Environments, Risk Assessment and Remediation Strategies.

i Povl Frich, pof@dmu.dk

Deltagerne i PEER initiativet:

ALTERRA

Green World Research Centre
Holland
www.alterra.wageningen-ur.nl

CEMAGREF

Centre for Agricultural and Environmental Engineering Research
Frankrig
www.cemagref.fr

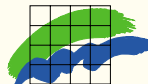
SYKE

Finnish Environment Institute
Finland
www.vyh.fi

CEH

Centre for Ecology and Hydrology
Storbritannien
www.ceh-nerc.ac.uk/

DMU

Danmarks Miljøundersøgelser
Danmark
www.dmu.dk

UFZ

Centre for Environmental Research
Tyskland
www.ufz.de

Udsætning af gensplejsede planter

I 2002 modtog DMU 86 såkaldte Summary Notifications (SNIF) over forsøg med udsætning af gensplejsede planter i EU til vurdering og kommentering som led i den fælles EU-godkendelsesordning. Det var en lille stigning i forhold til året før. Mere end 3/4 af forsøgene er med majs, raps, roer eller kartoffel; de 2/3 af forsøgene er med herbicid-tolerance. Der var i 2001 fortsat mange forsøg med antibiotikaresistens som markør til trods for at EU har besluttet at udfase disse markører.

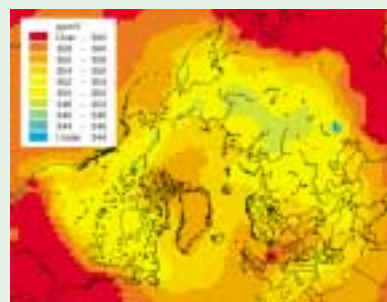
i Gösta Kjellsson, gk@dmu.dk

Styr på CO₂'en

Som opfølgning på Kyoto-aftalen har EU iværksat en gruppe på 12 projekter for et samlet beløb af 120 mio. kr. DMU er med i projektet AEROCARB, som bl.a. har til formål at udvikle en model der ved input af målinger af CO₂-koncentrationer kan regne sig frem til hvad de faktiske udslip af CO₂ har været i forskellige områder i Europa. På den måde får beslutningstagerne en bedre forståelse af CO₂-kredsløbet og et redskab til at kontrollere landenes opgørelser af deres respektive CO₂-udslip. Projektet afsluttes i marts 2003.

i Jørgen Brandt, jbr@dmu.dk

Muslingebrug kan styre vandkvaliteten

DMU er med i et nyt 3-årigt EU-forskningsprojekt kaldet MABENE (Managing Benthic Ecosystems in Relation to Physical Forcing and Environmental Constraints). I lavvandede fjorde kan de tætte bestande af muslinger have en afgørende indflydelse på økosystemets plankton dynamik og struktur. Det hænger sammen med de store vandmængder som muslingerne dagligt filtrerer for føde i form af planktonalger.

Formålet med MABENE er at udvikle et beslutningsstøttesystem baseret på koblede fysisk-biologiske modeller.

MABENE har 7 samarbejdspartnere fra 6 lande.

i Jens Kjerulf Petersen, jkp@dmu.dk

Foto: DMU

Temarapporter

- 39/2002 Rådyret – fra fåtålling til almindelig. Olesen, C.R. m.fl. 60 s., kr. 50,- (10 stk. kr. 375,-)
- 40/2002 Barrierer i landskabet. Madsen, A.B. m.fl., 56 s., kr. 50,- (10 stk. 375,-)
- 41/2002 Sne, is og 35 graders kulde. Hvad er effekterne af klimaændringer i Nordøstgrønland? Meltofte, H. m.fl. 88 s., kr. 80,- (10 stk. 600,-)
- 42/2002 Omsætning i havbunden. Christensen, P.B. m.fl., 62 s., kr. 50,- (10 stk. 375,-)
- Abonnement (5 numre) kr. 225,-
- fra og med nr. 38__

Faglige rapporter fra DMU

- 388: Microorganisms as Indicators of Soil Health. Nielsen, M.N. & Winding, A., 56 pp, DKK. 90,-
  - EL 389: Naturnær skovrejsning – et bæredygtigt alternativ? Aude, E. m.fl., 47 s. (kun udg. elektronisk, se www.dmu.dk)
  - EL 390: Metoder til at vurdere referencetilstanden i kystvande – eksempel fra Randers Fjord. Vandrammedirektiv-projekt, Fase II. Nielsen, K. m.fl., 45 s. (kun udg. elektronisk, se www.dmu.dk)
  - EL 391: Biologiske effekter af råstofindvinding på epifauna. Lisbjerg, D. m.fl., 56 s. (kun udg. elektronisk, se www.dmu.dk)
  - EL 392: Næringssaltbegrænsning af makroalger i danske kystområder. Krause-Jensen, D. m.fl., 114 s. (kun udg. elektronisk, se www.dmu.dk)
  - 393: Vildtudbyttet i Danmark i jagtsæsonen 2000/2001. (2002). Asferg, T., 36 s., kr. 40,-
  - 394: Søerne i De Østlige Vejler (2002). Jeppesen, E. m.fl., 92 s. kr. 100,-
  - 395: Menneskelig færdsels effekt på rastende vandfugle i Saltvandssøen. Laurson, K. & Rasmussen, L.M. 36 s., kr. 50,-
  - EL 396: Miljøundersøgelser ved Maarmorilik 1999-2000. Møller, P. m.fl., 61 s. (kun udg. elektronisk, se www.dmu.dk)
  - EL 397: Effekt af lystfiskeri på overvintrende troldænder i Store Kattinge Sø. Madsen, J., 23 s. (kun udg. elektronisk, se www.dmu.dk)
  - 398: Danske duehøges populationsøkologi og forvaltning. Drachmann, J. & Nielsen, J.T., 53 s., kr. 75,-
- EL Kun udgivet elektronisk via DMU's hjemmeside.
Du kan evt. bestille et print i Miljøbutikken

Alle priser er inkl. moms. Ekspeditionsgebyr kr. 30,- for prissatte publikationer. Der tages forbehold for trykfejl.

En fuldstændig oversigt over DMU's udgivelser kan ses på DMU's hjemmeside: www.dmu.dk. Her kan du også finde DMU's rapporter i elektronisk udgave (PDF).

Alle DMU's publikationer kan bestilles on-line i Miljøbutikkens Netboghandel: www.mim.dk/butik

- Gratis abonnement på DMUNyt**
- Papirudgave Internet-udgave, e-post _____

NEJ TAK, jeg ønsker ikke fremover at modtage DMUNyt

Firma/organisation _____

Navn _____

Gade _____

Postnr. _____ By _____

Udfyldes med bokstaver

Sæt x ud for det ønskede

og send via fax på 3392 7690 - eller med brev til: Miljøbutikken, Læderstræde 3, 1201 København K. tlf. 3395 4000, e-post: butikmem.dk

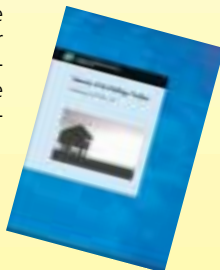

Notitser

Sådan kan Vejlerne få det bedre

DMU har sammen med Nordjyllands og Viborg Amt undersøgt søerne i De Østlige Vejler ved Limfjorden for at beskrive miljøtilstanden og pege på muligheder for at forbedre tilstanden. De fleste af de større søer er forholdsvis næringsrige og uklare. Indhegningsforsøg viste at dyreplanktonet er i stand til at holde algerne nede, blot saltindholdet holdes under 2-4 promille, og tætheden af fisk ikke er for stor. I de fleste af områdets søer er fisketætheden imidlertid så stor at dyreplanktonet ikke spiller nogen væsentlig rolle. Andre virkemidler til at opnå renere vand er at begrænse tilførslen af næringsstoffer fra søernes opland. Rapporten forventes at kunne danne baggrund for at optimere natur- og miljøforholdene i dette unikke naturområde.

 Martin Søndergaard,
ms@dmu.dk

Bedre varsling om giftige alger

Sommeren igennem vil DMU udsende varslinger når der forekommer opblomstring af giftige alger. I år vil varslingen blive udbygget med prognoser for de kommende dage, så man også kan orientere sig om hvor der kan ventes alger i morgen. Du kan følge algevarslingen på: alger.dmu.dk og læse mere om de enkelte arter på www.natur.dk

 Peter Henriksen,
pet@dmu.dk

Foto: DMU

Sældød

I maj 2002 blev bestanden af spættet sæl ved Anholt og Læsø i Kattegat ramt af en pludselig massedød forårsaget af distemper-virus, som også var årsag til massedødsfald i hele den nordvesteuropæiske bestand i 1988. I begyndelsen af juni 2002 var mere end 250 sæler døde, og sældøden er ved at sprede sig til det sydlige Kattegat og Vestsverige. Det ventes at sygdommen vil sprede sig yderligere i de kommende måneder.

DMU undersøger i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen og Danmarks Veterinærinstitut sygdommens forløb, spredning og effekter. Vi analyserer sælerens sundhed, belastning med miljøgifte og populationsgenetik.

 Jonas Teilmann,
jte@dmu.dk

Foto: DMU/Jonas Teilmann

Natur- og Miljøforskningskonference 2002

DMU og amterne er ved at lægge sidste hånd på programmet for konferencen på H.C. Ørsted Institutet den 22.-23. august 2002. Sidste frist for tilmelding og betaling er 1. juli.

Det er lykkedes arrangørerne at få syv miljøjournalister til at indlede hver en session med en kort og kritisk gennemgang af indlæggene set fra en formidlers synsvinkel. Journalisterne vil også bidrage til konferencens afsluttende diskussion om hvordan vi sikrer en optimal udveksling af viden mellem aktørerne på miljøområdet og hvorledes miljøforskningens resultater formidles til samfundet. Detaljeret foreløbigt program og tilmelding via www.dmu.dk.

 Povl Frich,
pof@dmu.dk

Professor i søers økologi

Seniorforsker Erik Jeppesen, DMU, er ansat som forskningsprofessor. Professoratet er 5-årigt og oprettet i samarbejde med Aarhus Universitet. Det fælles professorat er oprettet for at styrke samarbejdet mellem grundforskning og anvendt forskning på det akvatiske område. Erik Jeppesen vil tage del i undervisningen af speciale- og Ph.D.-studerende på Aarhus Universitet.

Erik Jeppesen blev tildelt doktorgraden for sin afhandling om lavvandede søers økologi i 1998 (i international forstand er alle danske søer lavvandede, red.), og han er forfatter eller medforfatter til 130 internationale videnskabelige artikler og mere end 100 rapporter og artikler på dansk.

 Erik Jeppesen,
ej@dmu.dk

Foto: DMU/Martin Søndergaard

Ulovlig bekæmpelse af duehøge

Antallet af duehøge steg i Danmark i 1970'erne og 1980'erne efter totalfredningen i 1967. I løbet af 1990'erne er bestanden imidlertid atter faldet. DMU har set nærmere på årsagerne til dette fald i Vendsyssel.

Undersøgelserne viser at den primære årsag til duehøgens lavere ungeproduktion og overlevelse i perioden 1995-2000 var ulovlig bekæmpelse på ynglepladser i undersøgelsesområdet. Undersøgelsen viser også at duehøgens vigtigste føde er tamdue, ringdue, skovskade, solsort og husskade, mens fasaner kun udgør en beskedent del af føden. Andelen af fasaner steg imidlertid i løbet af 1990'erne i takt med at der kom flere ud-sætninger af fasaner.

 Henning Noer,
hn@dmu.dk

Foto: Biofoto/Sven Malling